

Suomen Vaunuhistoriallinen Seura
Vagnshistoriska Sällskapet i Finland

Årsmöte i Emil Cedercreutz muséet

Vagnshistoriska sällskapets årsmöte hölls i Harjavalta i Emil Cedercreutz muséets lokaler. Muséet ligger på en mycket naturskön plats på Kumo älvs strandbank. Emil Cedercreutz har själv valt platsen. Han har skrivit om valet följande:

”År 1913 när jag färdades med häst på Björneborgsriksväg hörde jag för första gången genom barrskogen Havinge forsens brus. Stannade, sänkte mig ner från gigen och började gå genom den täta djungeln mot branten av älven. Såg inget vatten, men av bruset att döma, kunde det inte vara långt. Gissade rätt, för efter att ha gått omkring hundra meter såg jag en riklig ström under mig. Strandbanken var hög och rak som en vägg. Efter forsen var den en bred bukt och älven bildade här ett insjöliknande landskap. Från den höga strandbanken var det en förtjusande utsikt över älvlandskapet. Från djupet stänkte det skummande vattnet mot strandbanken där strömmen kröker. På var sida av forsen finns det en kvarn. På den norra stranden ser man vida åkrar och välskötta gårdar, men den södra stranden var jag stod är stupbrant och täckt av en frodig och lummig blandskog.”

Redan första gången, när han såg platsen, gjorde han upp köp med markägarna och började forsla gamla timmerbyggnader dit. Byggnaderna anslöts med gångar och tamburer och det blev en säregen grupp av olika sorters byggnader. Han döpte platsen till Harjula och har skrivit följande:

”Kan inte påstå att platsen fyller alla estetiska krav, men huvudsaken är man trivs, och jag trivs där bättre än på någon annan plats i världen.”

På ytterdörren kristalliserar han livsvisdomen "Memento vivere" – kom ihåg att leva. Emil Cedercreutz bodde i Harjula året om från 1914 till 1922. Efter det här bodde han på vintrarna i Helsingfors och på somrarna på Harjula.

Förutom skulptör och siluettkonstnär var han också samlare. Han samlade på konst, grafik och skulpturer. Han samlade också en betydande mängd av saker från det vardagliga landsbygdslivet.

Emil Cedercreutz har beskrivit sina samlarstråk i brev enligt följande:
"Före bastun i går lade jag selen på gamla svarta Polle och vi for med Sandra och cirkulera lite kring Kumo husen invid Harjavalta gränsen. Vi fick några ryor, olika modeller av häst lok, tre olika grepar av trä, linhäck, en stor resekoffert, reseskrin mm."

Som exempel är samlingen av ryor stor, ca. 70 stycken.

Om samlandet av ryor har han skrivit följande:

"Det underliga var att jag började inredningen med ryor. Då (1905) var det knappast någon privatperson som samlade på dem. De "gamla trasorna" som jag

transporterade hem på cykelns styrstång gav upphov till mången förtret. Priserna varierade mellan tio och trettio mark. Jag lappade och sydde flitigt mina ryor, sydde nya hörn, urblekte och färgade garn för att garnet skulle passa till den till åldern bleknade ryan. Till slut fick jag min samling färdig ca. sextio ryor som senare varit på utställningar och väckt experters uppmärksamhet. Först tio år senare vaknade intresset för gammal textilkonst. Nationalmuséet och privata konsthandlare stimulerade intresset. På den tiden fanns det nog redan ryor på Nationalmuséets föregångare studenternas etnologiska muséum, som var beläget i ett trähus invid Kaserngatan, men deras samlingar var knappa. Min samlariver bidrog väl till kännedom av textilkonsten, men jag var en okänd kämpe på det här området."

Redan som liten pojke drog Emils intressen till konsten, men efter studenten började han enligt sina föräldrars önskemål med juridiska studier. De motvilliga juridiska studierna räckte i fyra år, för det svarta pappret och saxen, som han alltid bar med sig, tog segern till slut. Konststudierna började först i universitetets teckningssal, men tog slutligen mer än tio år. Studier och arbetsperioder förde ända till Bryssel, Rom och Paris.

Det sägs, att i Paris (1906 – 1912) i storstadens livliga vimmel av omnibussar och av andra "hästkräk" dragna häståkdon vaknade hans sympati och

tillgivenhet för de resignerade hästarna. Han började tala och skriva om djurens rättigheter. Han hade därefter som vana att när han köpte en häst var den alltid i dåligt skick och dåligt hanterad och i stallet på Harjula rehabiliterade han sedan hästen. Mot den här bakgrunden förstår man att en del av hans hästar ser lite lidande ut, som den på Ypäjä Hästinstitutet år 2013 avtäckta Ystäväni nummella. Hästarna på Vagnshistoriska sällskapets logo ser inte heller så värst lyhörda ut.

Emil Cedercreutz tillbringade sin sista sommar på Harjula 1948, då var han redan svårt sjuk och dog i januari 1949 i en ålder av 69 år. Han är begravd i familjegraven på Kjulo kyrkogård. Själv skulle han valt Harjula som begravningsplats.

Emil Cedercreutz offentliga uteskulpturer:

- **Äestäjä** (1912, avtäcktes 1920), Cygnaeus skolans park i Björneborg
- **Moderskärlek** (1928), Fölskvären i Helsingfors
- **Kyntäjä** (1928, avtäcktes 1969), Harjavalta stadshuset
- **Pekka-koira** (1932), Helsingfors Brunnsark
- **Mannen vid ratten** (1933), Mariehamn
- **Satakundas björn** (1938), Invid Rådhuset i Björneborg
- **Arcum tendit Apollo** (1917, avtäcktes 2001), Barnlundens i Helsingfors
- **Ystäväni nummella** (1906, avtäcktes 2013) Ypäjä Hästinstitutet, Siittolanmäki

Emil Cedercreutz muséums föremål förvånar med sin mångsidighet från konstverk till kulturhistoria och att allt är exceptionellt smakfullt framlagt. Redan presentationen av allt är ett konstverk. Sällskapets medlemmar fick en privat och sakkunnig vägledning av muséichefen Henry Flinkman och konservatorn Seppo Poikonen. Vi fick också besöka vagnsutrymmen och restaurerings smedjor dit allmänheten inte har tillträde till. Muséet är definitivt värt ett besök. För medlemmarna i sällskapet var besöket en upplevelse, nu vet vi betydligt mer om hur mångsidig konstnär, kultursamlare och djurskyddsaktivist kreatören av sällskapets logo var.

Vi tackar också för den rikliga och smakliga måltiden som muséet erbjöd åt medlemmarna i Vagnshistoriska sällskapet.